

стимулюватиме вироблення сталої звички до вдумливого читання художньої літератури і формування читацької компетентності.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко А., Бондаренко Ю. Опрацювання образів-символів на уроках української літератури. Витоки педагогічної майстерності, 2024. №34. С. 18–24. URL: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2024.34.317661>
2. Войтович В. Українська міфологія. Київ: Либідь, 2017. 664 с.
3. Релігієзнавчий словник. [за ред. А. Колодного і Б. Лобовика]. Київ: Четверта хвиля, 1996. 390 с.
4. Сидоренко Ю. Методика вивчення літературних творів із міфологічними структурами експліцитного типу на уроках української літератури в 9–11 класах: дис. ... доктор філософ.: 014 / Ніжин, 2023.
5. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі. Київ, 1995. 256 с.
6. Стефаник В. Новели. Ужгород: Карпати, 1977. 176 с.

**Степанишин Світлана Богданівна,**  
*викладач зарубіжної літератури,  
 спеціаліст вищої категорії,  
 циклова комісія філологічних дисциплін,  
 Відокремлений структурний підрозділ  
 «Тернопільський фаховий коледж  
 Тернопільського національного технічного  
 університету імені Івана Пулюя»*

### ТРАГІЧНІСТЬ ЗНЕЦІНЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ В ОПОВІДАННІ ФРАНЦА КАФКИ «ПЕРЕВТІЛЕННЯ»

Поява на світовому літературному полі творчості Франца Кафки припадає на час, коли народжувалася нова література, що пройшла випробування революціями та війнами. Визначальними настроями багатьох творів стали суворі дійсність, песимізм, невпевненість у майбутньому, втрата значимості людського життя. Усе це, в свою чергу, зумовило появу таких авангардистських течій як експресіонізм, сюрреалізм тощо. Об'єктом

дослідження митців початку ХХ ст. стала сучасна їм людина, яка відчувала себе пригніченим і знеособленим «гвинтиком» суспільної машини. «Як допомогти людині?», «Як зберегти світ і мир у ньому?», «Як повернути людину до стану гармонії?» – питання, відповіді на які намагалися відшукати літератори і які залишаються актуальними й донині. Кафка вразив світ химерністю та трагізмом свого світобачення. Його твори складні, неоднозначні, похмурі, але спонукають читача замислитися над причинами метаморфоз, що відбуваються з нашим світом, що призводять його до абсурду, якому, здається, нема кінця-краю.

Знайомство з твором варто розпочати з особистості самого автора. Активізація діяльності розпочинається одразу на стадії візуального аналізу портретного фото Франца Кафки (студентам пропонується дати відповідь на питання: «Що можна сказати про цю людину?», «Чи можна стверджувати, що ця людина щаслива?»). Це пробуджує емпатію та сприяє розвитку критичного мислення. У результаті такого обговорення вимальовується образ скромного, чутливого юнака, інтелігента: він вродливий, усміхнений, але очі його сповнені страху. Саме таким був Кафка у роки своєї юності.

На стадії дослідження біографії письменника паралельно з'ясовуються обставини, які відіграли значну роль у формуванні його творчої спрямованості (взаємини з батьком, стан здоров'я, стосунки з жінками, низька соціалізація та ін.). Внутрішній контакт зі світом і реальністю закінчився крахом як для Кафки, так і для його героя Грегора Замзи. Працюючи над твором, маємо можливість застосовувати розмаїття інтерактивних технологій. Особлива увага відводиться запитанням, які спонукають мислити, розмірковувати, відтворювати, уявляти, зважувати тощо. Доля Грегора не залишає студентів байдужими. Новела описує боротьбу героя за право вважатися людиною. Характеристика членів родини підводить до висновку, що сімейної злагоди, тепла, любові тут нема, їх еднають лише роздуми про матеріальний добробут. Перелік причин метаморфоз, які відбулися з головним героєм, змушує замислитися над його збідненим і безрадісним існуванням:

- непорозуміння членів родини, самотність у сім'ї;

- духовне зубожіння, мізерність інтересів героя;
- абсурдний, жорстокий світ зі своїми законами;
- зацькованість і втома на роботі;
- відсутність справжніх людських стосунків, духовних зв'язків [1, с.2].

Чи є вина Грегора у тому, що з ним сталося? – Так.

Роки жертвовного життя героя штовхнули його у прірву самотності та знецінення. Він не розглядає себе як самодостатню, варту уваги, часу, любові людську особистість. Він не замислюється над тим, що у гонитві за заробітками, клопотами про добробут своїх рідних він порушує плани Бога на своє життя, фактично відмовившись від нього. Але чи приносить Грегор цією надмірною опікою користь своїй сім'ї? Якщо порівняти життя родини до та після перетворення героя на комаху, то прийдемо до малоочікуваних висновків. Усі герої змушені залишити той лагідний оазис лінивого існування і зануритися життя реальне. Щоденна праця, постійний рух зробили метаморфози і з цими байдужими один до одного людьми. Так, батько оздоровився, помолодшав; хвороба матері послабшала, якщо не відступила; сестра втрачає ілюзії стосовно своїх музичних здібностей та йде працювати.

Можливо, такі зміни у фізичному просторі героїв сприятимуть у майбутньому пробудженню їхньої духовності? Можливо, щире бажання Грегора допомогти стало вироком для розвитку і зростання його рідних? Хтозна... Питання залишається відкритим. На жаль, Грегорові це вже не допоможе. Любов, співчуття, розуміння – ці істинні людські цінності, які могли б повернути героя до життя, відсутні у його середовищі. «Возлюби ближнього свого, як самого себе,» – важлива заповідь, але Грегор її не виконав, бо виростити любов до себе він не зумів. Знецінивши власне життя, Грегор Замза був викинутий зі світу людей та приречений на страждання у світі, сповненому жахів та абсурду.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк Я. Жорстокий світ самотності. Оповідання Ф.Кафки “Перевтілення”. *Зарубіжна література*. 2002. № 4. С.28-30.